

Summary

Malinovska M. Legal regulation of trade relations of the European Union with third countries.

The peculiarities of legal regulation of trade agreements between the EU and third countries are analyzed in this article, the classification of the main forms and possibilities of further economic integration of third countries.

Key words: European Union, third countries, agreement on economic partnership, free trade area agreement, association agreement.

УДК 347.77

О.О. ЛЕГКА

Ольга Олександрівна Легка, студентка магістратури Київського університету права НАН України

ОХОРОНА ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ

Задля забезпечення надійного захисту інтелектуальної власності в Україні одним із пріоритетних завдань держави є проблема вдосконалення кримінально-правового захисту права інтелектуальної власності.

Останнім часом дану проблематику досліджували такі вчені, як: Ю.Л. Бошицький, А.В. Лузан, Г.З. Огнев'юк, І.В. Сисоєнко та інші.

Мета статті полягає у визначенні проблем, що виникають під час кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності та шляхів їх подолання.

Стрімкий розвиток творчої діяльності людини в Україні та, як результат, поява великої кількості об'єктів інтелектуальної власності призводять до необхідності створення належних умов охорони таких об'єктів та формування правової свідомості суспільства.

В одній зі своїх праць Ю.Л. Бошицький зазначає, що для того, щоб винахідництво в Україні стало запорукою її економічного розвитку, держава має стимулювати та заохочувати винахідницьку активність за допомогою введення пільг, кредитування та інших програм, що будуть сприяти такій діяльності, і, як наслідок, з'явиться можливість для експортної діяльності власниками своєї винахідницької продукції та можливість отримувати зарубіжні інвестиції для розвитку такої діяльності¹.

Нині законодавство не встигає адаптуватися до сучасних потреб творців щодо захисту їх інтелектуальних прав. Як наслідок, це призводить до припинення винахідницької діяльності задля того, щоб права не були порушені. Від ефективного вирішення таких проблем залежить, чи буде збережено та примножено інтелектуальний потенціал та культурну спадщину в нашій державі. Крім того, виконання такого завдання зумовлено прагненням підвищити авторитет України на міжнародній арені.

Злочини у сфері інтелектуальної власності мають високий рівень латентності. А застосування сучасних технологій дозволяє правопорушникам отримувати прибутки внаслідок вчинення протиправних дій. Тому варто наголосити на гострій потребі вдосконалення нормативно-правового поля, зокрема в кримінально-правовій сфері.

Відповідно до кримінально-правових засобів, якими охороняється право інтелектуальної власності, буде залежати рівень захищеності матеріальних та нематеріальних прав громадян нашої держави у цій сфері.

Аналіз історико-правових аспектів охорони прав інтелектуальної власності дасть змогу більш детально дослідити всі ефективні шляхи та способи захисту прав інтелектуальної власності.

У перші роки своєї незалежності в Україні проводилася робота з удосконалення деяких норм Кримінального кодексу УРСР 1960 р., які передбачали відповідальність за посягання на певні об'єкти інтелектуальної власності. Проте, у кодексі не відбулося систематизації норм кримінально-правового захисту інтелектуальної власності та злочинів у цій сфері, хоча всі політичні, економічні перетворення в державі вимагали таких дій².

5 квітня 2001 р. було прийнято новий Кримінальний кодекс України, проте він не вирішив усіх проблем. Зокрема:

– у Кримінальному кодексі України не розглядалися злочини проти інтелектуальної власності як самостійний вид злочинів, крім того, вони були віднесені до різних розділів;

– Кримінальний кодекс України не містив складів злочину, де об'єктом би були «наукове відкриття» та «порода тварин», що робить неможливим захист прав на цей вид об'єктів за нормами кримінально-правового характеру;

– наявні розбіжності в термінології між Кримінальним кодексом України та Цивільним кодексом України.

– тісно пов'язані норми ст. ст.176 та 203-1 Кримінального кодексу України містяться в різних розділах кодексу, що ускладнює їх застосування. Такий предмет злочину, як банківська і комерційна таємниця, маючи

різний правовий режим, об'єднані в одній статті.

У 2007 р. народний депутат С. Гусаров вніс законопроект «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення» щодо упорядкування відповідальності за злочини проти інтелектуальної власності, який був спрямований на систематизацію кримінально-правової охорони відносин інтелектуальної власності як окремої групи суспільних відносин.

Основною новелою цього законопроекту було створення окремого розділу, який би об'єднував злочини у сфері інтелектуальної власності. Проте, внаслідок існування багаторічного звичаю віднесення зазначених складів злочинів до різних розділів Кримінального закону з'явилися різні точки зору щодо правил їх кваліфікації. Так, у юридичній літературі прийнято розглядати різні склади злочинів проти інтелектуальної власності, як складову видів злочинів, до яких вони поміщені.

Проаналізувавши досвід розвинутих країн, можна зробити висновок, що добре налагоджена система суспільних відносин у сфері інтелектуальної власності є невід'ємною складовою досягнення високого економічного і соціального рівня життя суспільства.

Ю.Л. Бошицький зазначає, що при університетах слід створювати центри наукових досліджень з проблем права інтелектуальної власності та посилити роботу над підготовкою монографій та підручників із права інтелектуальної власності.

Створення сприятливого економічного середовища нині теж є досить актуальним. Як рішення проблеми, пропонується активно впроваджувати результати інтелектуальної власності у всі сфери суспільного життя. Це сприятиме тому, що об'єкти інтелектуальної власності набуватимуть все більшого економічного значення, активізується експорт української продукції на світові ринки та приверне увагу не лише як до об'єктів нематеріальних благ, а й як до таких, що мають ціннісний зміст, високу майнову вартість³.

Інтеграція України в європейський простір передбачає встановлення рівноправних взаємовигідних відносин з іншими державами світу, які будуть відповідати певним критеріям. У країнах Європейського Союзу активно відбувається посилення кримінально-правового захисту прав інтелектуальної власності, а тому законодавство України має також належним чином забезпечити охорону та захист таких прав.

Українське законодавство про охорону прав інтелектуальної власності імплементувало в себе міжнародний досвід такої охорони, що відображено в міжнародних конвенціях та договорах. Також Україна є членом Світової організації торгівлі, яка має своїм основним документом Угоду про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (Угода ТРІПС). Остання регулює проблеми кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності.

Проаналізувавши чинне законодавство України щодо охорони прав інтелектуальної власності, можна дійти висновку, що нормами Кримінального кодексу України, які встановлюють кримінальну відповідальність за вчинення злочинів, що посягають на права інтелектуальної власності, не виробляються адекватні заходи регулювання таких відносин. Проблема є несвоєчасність встановлення правових норм для регулювання актуальних суспільних відносин у сфері прав інтелектуальної власності. А також відсутність систематизації законодавства, що створює умови для плутаної судової практики, а діяльність правоохоронних органів має достатньо пасивний характер⁴.

Відповідно до кримінального законодавства України відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності настає внаслідок завдання правовласнику матеріальної шкоди у значному, великому або особливо великому розмірі.

За міжнародними стандартами кримінальна відповідальність може наставати як мінімум у випадках навмисного використання об'єктів інтелектуальної власності на комерційній основі. У країнах, що розвиваються, кримінальне покарання використовується частіше, ніж у розвинених країнах, адже системи та процедури кримінального правосуддя в розвинених країнах повністю сформовані та дієві, а також тому, що кримінальне покарання є найсуворішим видом покарання.

Так, за законодавством Сполучених Штатів Америки за піратство та контрафакцію встановлено суворе покарання, зокрема за несанкціоноване відтворення творів у цифровому форматі настає кримінальна відповідальність без необхідності доведення отримання правопорушником вигоди комерційного характеру. Невисокими є граничні суми, які дозволяють порушити кримінальну справу за піратство⁵.

Метою застосування кримінальної відповідальності може бути не лише покарання, а й запобігання правопорушенням. Так, одна чи кілька справ можуть бути відібрані як резонансні, для створення стримувального впливу на значну кількість правопорушників.

Висновки. Наявність у чинному Кримінальному кодексі України норм, які спрямовані на запобігання злочинам проти інтелектуальної власності, створює потребу у вирішенні низки теоретичних і практичних проблем, пов'язаних із з'ясуванням їх місця в системі Особливої частини Кримінального кодексу України, як самостійної групи злочинних посягань для усунення наявних протиріч підвищення ефективності кримінально-правових гарантій конституційного права на охорону прав інтелектуальної власності, чітко розмежування злочини, правильно кваліфікувати диференціювати покарання за їх вчинення.

Для вирішення проблем, перш за все, необхідно створити належні умови для розвитку нормативно-правової бази щодо захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності. Зокрема, переглянути норми кримінального-законодавства на малозначність покарань щодо даних видів злочинів.

Погоджуємося з думкою Ю.Л. Бошицького, що спеціальність «Інтелектуальна власність» має розвиватися на належному рівні, відповідно до культурних, соціальних, економічних потреб суспільства, що має

вагомий потенціал для створення об'єктів права інтелектуальної власності. Це дасть змогу отримати висококваліфікованих спеціалістів, що сприятимуть правильному, своєчасному та добросовісному вирішенню питань, пов'язаних із правом інтелектуальної власності. Зокрема, це надасть можливість отримати кваліфікованих суддів, експертів, спеціалістів, які матимуть можливість спрямувати свій потенціал у різних сферах даних відносин, у тому числі при здійсненні кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності. Для досягнення таких цілей необхідно створити належну наукову, нормативно-правову базу, яка дасть змогу на належному рівні вивчити проблеми та шляхи їх вирішення, заповнити прогалини у національному законодавстві.

У зв'язку з тим, що в судовій практиці, крім кадрового забезпечення, є ще й технічні проблеми, вважаємо за доцільне запропонувати імплемувати міжнародний досвід шляхом залучення міжнародних спеціалістів для отримання необхідних навичок під час дослідження спірних питань щодо охорони прав інтелектуальної власності, зокрема, щоб судовий розгляд справ не затягувався через тривалий процес проведення експертиз. Також вважаємо доцільним міжнародний обмін студентами та спеціалістами, що дасть змогу наочно та повноцінно здобути навички для врегулювання цих відносин.

¹ Законодавство України: проблеми та перспективи розвитку: збірник матеріалів XV Всеукраїнської науково-практичної конференції/ Київський ун-т права НАН України; [редкол. Шемшученко Ю.С., Бошицький Ю.Л., Чернецька В.О. та інш.]. – К.: Видавництво Ліра-К, 2014. – 339 с. – С. 5.

² Гілевич С. Історичні аспекти формування системи захисту права інтелектуальної власності // Митна справа. – 2012. – № 4. – Ч. 2. – Кн. 1. – С. 318–324.

³ Сучасні виклики і актуальні проблеми права інтелектуальної власності в Україні та Європі: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (6 жовтня 2014 р.); редкол.: Ю.Л. Бошицький, Гарій Френсіс, Міхал Швантнер, Ю.С. Шемшученко, О.В. Чернецька та ін. – К.: Видавництво Ліра-К, 2014. – 312 с. – С. 154.

⁴ Інтелектуальна власність в Україні: проблеми теорії і практики. Зб. наук. статей / За ред. Ю.С. Шемшученка, Ю.Л. Бошицького. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2002. – 424 с. – С. 210.

⁵ Харченко В. Кримінально-правова охорона авторського права та суміжних прав : автореф. дис. ... канд. юрид. наук / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 1996. – 24 с.

Резюме

Легка О.О. Охорона прав інтелектуальної власності: актуальні проблеми.

У роботі проведено науково-теоретичний аналіз проблемних аспектів кримінально-правової охорони прав інтелектуальної власності. Внесено пропозиції для підвищення кваліфікації спеціалістів у даній галузі та адаптації законодавства до сучасних реалій.

Ключові слова: право інтелектуальної власності, проблеми, охорона права інтелектуальної власності.

Резюме

Легкая О.А. Охрана прав интеллектуальной собственности: актуальные проблемы.

В работе проведено научно-теоретический анализ проблемных аспектов уголовно-правовой охраны прав интеллектуальной собственности. Внесены предложения для повышения квалификации специалистов в данной сфере и адаптации законодательства к современным реалиям.

Ключевые слова: право интеллектуальной собственности, проблемы, охрана права интеллектуальной собственности.

Summary

Lehka O. Protection of intellectual property rights: topical issues.

The paper presents a scientific and theoretical analysis of the problematic aspects of criminal law protection of intellectual property rights. Proposals were made to improve the skills of specialists in this field of relations. And adaptation of legislation to the current realities.

Key words: intellectual property rights, problems, protection of intellectual property rights.